

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2021.gada 29.marts Nr. 1-5/62

Visām pašvaldībām
(pēc pievienotā saraksta)

Visām bāriņtiesām
(pēc pievienotā saraksta)

Labklājības ministrijai
lm@lm.gov.lv

Informācijai:
Visām bērnu aprūpes iestādēm
(pēc pievienotā saraksta)

Par attālināto mācību nodrošināšanu bērnu aprūpes iestādēs

Tiesībsargs 2021.gada februāra beigās veica aptauju, lai pārliecinātos par attālināto mācību nodrošināšanu bērnu aprūpes iestādēs. Kopumā tika aptaujātas 22 bērnu aprūpes iestādes: 3 valsts sociālās aprūpes centri, 4 privātās/biedrību dibinātās un 15 pašvaldību dibinātās bērnu aprūpes iestādes.

Aprūpes iestādēm tika lūgts sniegt informāciju par bērnu kopējo skaitu iestādē, bērnu skaitu pa izglītības līmeņiem, kādā režīmā (attālināti, klātienē) bērni mācās; par tehnisko nodrošinājumu – cik datori, planšetes un viedtālruņi pieejami bērniem mācību procesā, kas šīs ierīces nodrošina: pati iestāde, izglītības iestāde, pašvaldības (dibinātājās un tās, kas bērnu ievietojušas iestādē), ziedotāji; kāda veida interneta pieslēgums un ar kādiem noteikumiem bērniem tas pieejams. Bērnu aprūpes iestādes tika lūgtas arī norādīt, vai ar esošajiem tehniskajiem resursiem ir pietiekami, lai nodrošinātu mācību procesu, un ja nav, kā šī situācija tiek risināta.

Apkopojot aptaujas datus, konstatēts, ka uz 2021.gada 25.februāri bērnu aprūpes iestādēs atradās **626 bērni** – 146 valsts sociālās aprūpes iestādēs; 142 privātās/biedrību dibinātās aprūpes iestādēs un 338 pašvaldību dibinātās bērnu aprūpes iestādēs.

No kopējā bērnu skaita iestādēs: speciālās izglītības programmu apgūst 248 bērni, pirmsskolas izglītības programmu – 51 bērns, pamatzglītības programmu – 242 bērni, vidējās vispārējās izglītības programmu – 11 bērni, profesionālās izglītības programmu –

11 bērni, neapņūst nekādu izglītības programmu mazā vecuma vai citu iemeslu dēļ – 43 bērni.

Attiecībā uz tehnisko nodrošinājumu bērnu aprūpes iestādēs bērniem izglītības procesam pieejami: **183 datori** (lielākā daļa iegādāti no pašvaldības, kas dibinājusi iestādi, un pašas iestādes budžeta, kā arī no ziedojumiem), **42 planšetes** (lielākā daļa no ziedojumiem un no izglītības iestādēm), **101 viedtālrunis** (vairākums bērnu lieto privātos). Kopumā bērni mācību procesam izmanto 175 privātās ierīces.

Aptaujas anketas jautājumā par to, kas finansējis ierīču iegādi, pie pašvaldībām tika izdalīts – pašvaldība, kas dibinājusi iestādi, un pašvaldība, kas ievietojusi bērnu iestādē. Nevienā gadījumā netika norādīts, ka ierīce iegādāta par tās pašvaldības budžeta līdzekļiem, kas ievietojusi bērnu institūcijā. Tas izskaidrojams ar apstākli, ka daudzos gadījumos pašvaldība, kas dibinājusi iestādi, un pašvaldība, kas bērnu ievietojusi iestādē, ir viena un tā pati.

Jautājumā par interneta pieslēgumu visas bērnu aprūpes iestādes atbildēja, ka tas ir pieejams. Lielākajai daļai tas pieejams bez limita, gan apjomā, gan laikā, gan vietā. Divas iestādes norādījušas, ka interneta pieslēgums ir lēns lielā izmantotā apjoma dēļ, kā arī vājš savienojums, ņemot vērā iestādes ģeogrāfisko novietojumu. Valsts sociālās aprūpes centri norādījuši, ka interneta pieslēgums pieejams darbinieku darba telpās, bērni neizmanto ierīces. Trīs bērnu aprūpes iestādēs internets tiek atslēgts nakts stundās.

Gandrīz visas iestādes pārliecinoši atbildējušas, ka spēj ar esošajiem līdzekļiem nodrošināt mācību procesu. Ja rodas nepieciešamība pēc papildu ierīcēm/līdzekļiem, vēršas pie pašvaldības vai risina šo jautājumu iestādes ietvaros.

Minētais gan nesasaucas ar Alternatīvās bērnu aprūpes alianses, kurā pārstāvēta arī biedrība “Latvijas SOS bērnu ciematu asociācija” un nodibinājums “Fonds Grašu bērnu ciemats”, vēstulē Saeimai un Ministru kabinetam norādīto, ka “ne visiem bērniem aprūpes iestādēs ir nodrošināti datori un tehnoloģijas veiksmīgai mācību procesa norisei, turklāt tie ir papildus izdevumi iestādei”. Minētā vēstule izskatīta un par to diskutēts tika Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas 2021.gada 10.marta sēdē.¹

Ārkārtējās situācijas apstākļos mācības visiem skolēniem valstī, arī bērnu aprūpes iestādēs dzīvojošajiem, dažādās izglītības pakāpēs un izglītības veidos, mainīgos laika periodos, dažādās administratīvajās teritorijās notiek dažādos režīmos – attālināti un klātienē.

Aptaujas dati liecina, ka bērni aprūpes iestādēs mācību procesam plaši izmanto viedtālruņus. Tiesībsarga ieskatā, tas nav vērtējams kā tehniskais aprīkojums pilnvērtīgai un bērnam ērtai attālināto mācību norisei, jo, piemēram, viedtālruņos ir apgrūtināti izveidot un rediģēt word, power point, excel formāta dokumentus. Tāpat arī, piedaloties tiešsaistes mācību stundās, viedtālruņos ir apgrūtināti izmantot visas tiešsaistes, piemēram, Zoom, platformu iespējas un funkcijas.

Vēlos vērst uzmanību, ka kopš 2020.gada 20.novembra spēkā ir grozījumi Izglītības likumā, ar kuriem noteikts, ka attālinātās mācības ir klātienē izglītības procesa daļa, kurā izglītojamie mācās, tai skaitā izmantojot informācijas un komunikācijas tehnoloģijas, fiziski neatrodoties vienā telpā vai mācību vietā kopā ar pedagogu.² Tāpat arī 2021.gada 4.martā Valsts sekretāru sanāksmē izsludināts Ministru kabineta noteikumu projekts “Attālināto mācību organizēšanas un īstenošanas kārtība”.³ No minētā secināms, ka arī

¹ Pieejams:

<https://titania.saeima.lv/livs/saeimasnotikumi.nsf/0/F51BE98493B7044AC225868F002E22B8?OpenDocument>

² Izglītības likuma 1. panta 1¹.punkts. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/50759>

³ Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/doc/2021_03/IZMNot_020321_attalinatas.170.docx

ārpus ārkārtējās situācijas, attālinātās mācības būs izglītības procesa daļa noteiktu izglītības programmu un klašu grupām, noteiktā procentuālā apjomā. Tas savukārt nozīmē, ka skolēniem ne tikai šobrīd ārkārtējās situācijas apstākļos mācības notiek attālināti, bet arī nākotnē, lai pilnvērtīgi piedalītos mācību procesā, būs nepieciešams atbilstošs aprīkojums sekmīgai izglītības apguvei – brīvi pieejama, vēlama individuāla ierīce; atbilstoša programmatūra; nepieciešamās papildu komponentes (skaļruņi, austiņas, mikrofoli, kameras, u.t.t.); neierobežots un jaudīgs interneta pieslēgums; kā arī citas ierīces, kuras var arī lietot vairāki skolēni, piemēram, printeri.

Attiecībā uz skolēniem, kuri ir ārpusģimenes aprūpē, tostarp uzturas bērnu aprūpes iestādēs, tiesībsargs vērs uzmanību uz Ministru kabineta 2005.gada 15.novembra noteikumu Nr.857 "Noteikumi par sociālajām garantijām bārenim un bez vecāku gādības palikušajam bērnam, kurš ir ārpusģimenes aprūpē, kā arī pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās" 6.punktā noteikto: "Pašvaldība, kuras bāriņtiesa pieņēmusi lēmumu par bērna ārpusģimenes aprūpi, sedz ar bērna izglītošanu un uzturēšanos izglītības iestādē saistītos izdevumus". Tiesībsarga ieskatā, šī norma nepārprotami norāda, ka pašvaldībai, kuras bāriņtiesa lēmusi par bērna ārpusģimenes aprūpi un bērns ir aizbildnībā, audžuģimenē vai aprūpes iestādē, ir jāsedz visi izdevumi, kas attiecas uz bērna izglītošanos – gan attālināto mācību, gan klātienē mācību režīmā, tostarp arī nodrošinot papildu nepieciešamos līdzekļus tehniskā nodrošinājuma iegādei.

Ievērojot minēto, aicinu visas Latvijas pašvaldības, ar kuru bāriņtiesu lēmumiem bērniem nodrošināta ārpusģimenes aprūpe, pārliecināties un nepieciešamības gadījumā rīkoties, lai ikvienam ārpusģimenes aprūpē esošam skolēnam (atbilstoši mācību norises režīmam) būtu nodrošināts atbilstošs individuāls tehniskais aprīkojums attālināto mācību pilnvērtīgai norisei gan šobrīd ārkārtējās situācijas apstākļos, gan arī turpmāk.

Ar cieņu
tiesībsarga pilnvarojumā
Bērnu tiesību nodaļas vadītāja

Laila Grāvere